



ISSN 2522-980X

**ВІСНИК
ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМІСІЇ
ПРИ МКС**

**ВЕСТНИК
ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ КОМИССИИ
ПРИ МКС**

**BULLETIN
OF THE TERMINOLOGY COMMISSION
UNDER ICSS**

II

2018



Вісник Термінологічної Комісії
при Міжнародному комітеті славістів
Вестник Терминологической Комиссии
при Международном комитете славистов
Bulletin of The Terminology Commission
under International Committee of Slavonic Scholars

ISSN 2522-980X

Головний редактор. Главный редактор. Chief editor
В.Л. Іващенко (Україна)

Рецензенти. Рецензенты. Reviewers
Albina Auksoriūtė (Lietuva)
Е Цисун (КНР)

Редколегія. Редколлегия. Editorial board
Stanisław Gajda (Polska)
Вячаслаў Шчэрбін (Беларусь)
Володимир Дубічинський (Україна)
Ewa Wolnicz-Pawłowska (Polska)
Владан Јовановић (Србија)
Сергей Гринеv (Россия)
Milica Mihaļjević (Republika Hrvatska)
Mariusz Górnicz (Polska)
Ivana Bozděchová (Česká republika)
Валентина Новодранова (Россия)
Moјca Žagar Karer (Slovenija)
Lana Hudeček (Republika Hrvatska)
Кацярына Любецкая (Беларусь)
Людмила Науменко (Україна)

Затверджено на засіданні Термінологічної комісії при МКС
(Протокол № 5 від 23.08.2018)
Утверждено на заседании Терминологической комиссии при МКС
(Протокол № 5 от 23.08.2018)
Accepted at the session of the Terminological Committee under the TC ICSS
(Protocol № 5, 23.08.2018)

Київ

© ТК МКС. TC ICSS. 2018

ВІД РЕДАКТОРА
OT РЕДАКТОРА
A WORD FROM THE EDITOR

Іващенко В. (Україна)	6
Ivashchenko V. (Ukraine)	6

ЗВІТ ГОЛОВИ ТК МКС
OTЧЕТ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ТК МКС
REPORT OF THE CHAIRMAN OF TC ICSS

Іващенко В. (Україна) Про діяльність Термінологічної комісії при Міжнародному комітеті славистів у 2013 – 2018 роках	7
Ivashchenko V. (Ukraine) On the activity of the Terminology Commission under the International Committee of Slavonic Scholars in 2013 – 2018	7

I.
ТЕМАТИЧНИЙ БЛОК "КАТЕГОРІЯ БАГАТОЗНАЧНОСТІ В ТЕОРІЇ
І ПРАКТИЦІ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ТЕРМІНОГРАФІЇ"
ТЕМАТИЧЕСКИЙ БЛОК "КАТЕГОРИЯ МНОГОЗНАЧНОСТИ В ТЕОРИИ
И ПРАКТИКЕ СЛАВЯНСКОЙ ТЕРМИНОГРАФИИ"
THEMATIC CLUSTER OF "THE CATEGORY OF POLYSEMY IN THE THEORY
AND PRACTICE OF SLAVIC TERMINOGRAPHY"

Гринеv С. (Россия) Полисемия в славянской терминологии	33
Grinev S. (Russia) Polysemy in Slavic terminography	33

Іващенко В. (Україна) Моделі семантизації багатозначних термінів у слов'янській лінгвістичній термінографії (на прикладі концептуального моделювання лінгвографічних значень терміна термінологія в українській, російській, польській та білоруській мовах).....	52
---	----

Ivashchenko V. (Ukraine) Models of semantization of polysemantic terms in Slavic linguistic terminography (on the example of conceptual modeling of linguistic terminographical meanings of the term terminology in the Ukrainian, Russian, Polish and Belarusian languages)	52
--	----

Зміст. Содержание. Table of contents

Шчэрбін В. (Беларусь) Складанне спецыяльных аднаканцэптных слоўнікаў як спосаб класіфікацыі шматлікіх значэнняў базавых, пакетных паняццяў	74
Shcherbin V. (Belarus) Composing of special single-concept dictionaries as a classification method of multiple meanings of basic, package concepts	74
Јовановић В. (Србија) Полисемија термина у описном тезаурусном речнику (из угла српске теоријске и практичне лексикографије)	91
Jovanović V. (Serbia) Polysemy of terms in Serbian thesaurus (from the view of Serbian lexicographic theory and practice)	91
Рычкова Л. (Беларусь) Отражение многозначности в словаре социально значимой лексики терминологического и профессионального характера белорусского языка ...	107
Rychkova L. (Belarus) Reflection of polysemy in the dictionary of socially significant lexis of terminological and professional character of the Belarusian language	107

II.

**КОДИФІКАЦІЯ, ПРАВОПІС, СТАНДАРТИЗАЦІЯ
НАЦІОНАЛЬНЫХ ТЕРМІНОЛОГІЙ
КОДИФИКАЦИЯ, ПРАВОПИСАНИЕ, СТАНДАРТИЗАЦИЯ
НАЦИОНАЛЬНЫХ ТЕРМИНОЛОГИЙ
CODIFICATION, ORTHOGRAPHY, STANDARDIZATION
OF NATIONAL TERMINOLOGIES**

Любецкая К. (Беларусь) Беларуская навуковая мова пачатку ХХ стагоддзя: адметнасці станаўлення	120
Liubetskaya K. (Belarus) Belarusian scientific language of the early 20th century: the peculiarities of formation	120
Lewis K. (Republika Hrvatska) Usustavljanje uporabe velikoga i maloga početnog slova u hrvatskome religijskom nazivlju	134
Lewis K. (Croatia) Systematization of use of capital and small letters in the Croatian religious terminology	134
Górnicz M. (Poland) Technical committee no. 37 "Language and terminology" of the International Organisation of Standardization – potential for collaboration	150

III.

**НАУКОВА ХРОНІКА. РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ
НАУЧНАЯ ХРОНИКА. РЕЦЕНЗИИ. ОБЗОРЫ
SCIENTIFIC CHRONICLES. REVIEWS. SURSEYS**

Јовановић В. (Србија) Терминолошка комисија МКС на XVI Међународном конгресу слависта (Београд, 20 – 27.8.2018.)	163
--	-----

Зміст. Содержание. Table of contents

Jovanović V. (Serbia) The Terminology Commission under the ICSS at the 16th International Convention of Slavonic Scholars (Belgrade, 20 – 27.8.2018.)	163
Hudeček L. (Republika Hrvatska) Prikaz tematskoga bloka Kategorija višeznačnosti u teoriji i praksi slavenske terminografije održanoga u Beogradu 21. kolovoza 2018. godine u sklopu XV. Međunarodnog kongresa slavista	168
Hudeček L. (Croatia) An overview of the thematic section The category of polysemy in the theory and practice of Slavic terminography, held in Belgrade, 21st August 2018 under the 16th International Convention of Slavonic Scholars	168
Lewis K. (Republika Hrvatska) Aktualan presjek suvremene slavenske terminologije (prikaz zbornika Slovenska terminologija danas, ur. P. Piper i V. Jovanović, Srpska akademija nauka i umetnosti, Institut za srpski jezik SANU, Beograd, 2017. 689 s.)	173
Lewis K. (Croatia) Current issues of contemporary Slavonic terminology (conference proceedings review Slovenska terminologija danas, ur. P. Piper i V. Jovanović, Srpska akademija nauka i umetnosti, Institut za srpski jezik SANU. Beograd, 2017. 689 p.)	173
Рычкова Л. (Белорусь) Рецензия на коллективную монографию Слов'янське термінознавство кінця ХХ – початку ХХІ століть (наук. ред. В. Іващенко, Видавництво "Жнець", Київ, 2018, 652 с.)	177
Rychkova L. (Belarus) Review of the collective monograph Slavic Terminology of the End of the 20th and the Beginning of the 21st Centuries (acad. ed. V. Ivashchenko. Publishing house "Zhnets". Kyiv, 2018. 652 p.)	177
Левушкина Р. (Србија) Преглед савремене терминологије као лингвистичке дисциплине (Сложеникина, Ю.В. Основы терминологии. Лингвистические аспекты теории Термина. Москва: URSS, 2018. 114 с.)	181
Levushkina R. (Serbia) Review of contemporary terminology as a linguistic discipline (Сложеникина, Ю.В. Основы терминологии. Лингвистические аспекты теории термина, URSS, Москва, 2018, 114 с.)	181

ПРЕГЛЕД САВРЕМЕНЕ ТЕРМИНОЛОГИЈЕ
КАО ЛИНГВИСТИЧКЕ ДИСЦИПЛИНЕ
(Сложеникина, Ю.В. Основы терминологии.
Лингвистические аспекты
теории термина, URSS, Москва, 2018, 114 с.)

REVIEW OF CONTEMPORARY TERMINOLOGY
AS A LINGUISTIC DISCIPLINE
(Сложеникина, Ю.В. Основы терминологии.
Лингвистические аспекты
теории термина, URSS, Москва, 2018, 114 с.)

У овој монографији казују се основе терминологије као науке на данашњој етапи њеног развоја, те се иста може препоручити и као добар уџбеник. Ауторка је потврђени стручњак за дато лингвистичко поље: 2006. године докторирала је на тему *Терминологија у лексичком систему: функционално варирање*. У својој библиографији има већи број публикација из области терминологије, те је ова монографија на неки начин круна њених истраживања, а популарност и вредност књиге потврђује чињеница да се ради о њеном другом издању (прво изд. 2013) публикованом од стране реномираног издавача.

Предговор (4–7) започиње интересантним цитатом П. А. Флоренскога из кога ћемо издвојити следеће:

"Суштина науке је у стварању (...) терминологије (...) Живот термина и јесте историја науке (...)" (4).

Већ у овом делу ауторка уводи читаоца у основне појмове терминологије, њихово порекло и значење: термин, терминолошко поље, терминологија и номенклатура, експресивност термина, терминологија као наука (у даљем тексту називаћемо је терминословљем, како бисмо је одвојили од терминологије као скупа термина одређене области) и етапе њеног развоја и др. На крају предговора (7) изнет је низ питања на која монографија даје одговор. Ради се о ауторкином погледу на разне проблеме као што су:

системски односи међу терминима, динамика и варијантност термина, етапе мишљења у процесу стварања термина и многи други. Она ове проблеме разматра узимајући у обзир мноштво ранијих истраживања познатих терминолога (како руских, тако и иностраних) и опредељујући се за неке од њих.

У првом поглављу (8–14) дата је класификација специјалне лексике која је на крају прегледно представљена табеларно, приказујући и узајамни однос специјалне лексике и језика науке. У овом поглављу читалац се упознаје са терминима као што су: професионализми, терминоиди, прототермини, предтермини, псеудотермини и др.

У другом поглављу (14–21) ауторка износи критеријуме класификације терминологије. Овде се уводи и појам (В.М. Лејчика) *терминосистем* где се исти разграничава од *терминологије* на следећи начин:

"Терминологија достиже ниво терминосистема када се у њој јасно распознају сви основни појмови и везе између њих и ствара се научна теорија" (15).

Терминосистем има следеће суштинске карактеристике: структурираност, системност и пуноћу. Иако на свету постоји око 3000 језика, само у 60 њих постоје терминосистеми и они обухватају око 300 семантичких поља. Постојеће терминологије ауторка у овом поглављу описује из различитих углова. На пример, постоје стари и нови терминосистеми. Најстаријима се сматрају терминологије грађевине и медицине. Подробно је описана историја стварања лингвистичке терминологије (17–18). Према квантитету, издвајају се *микро-* (мање од 100), *мезо-* (од 100 до 1000), *макро-* (више од 1000) и *мегатерминологије* (више од 10000 термина). Према структури, велики терминолошки системи деле се на *терминообласти*, *терминопоља* и *терминогрупе*. Терминологија се може делити и с тачке гледишта носиоца неке терминологије (*општеприхваћена*, *терминологија одређене школе*, *учења и сл.* и *индивидуално-ауторска*), према врсти творбе термина (*семантички*, *морфолошки*, *синтаксички* и др. модели творбе) и на друге начине. Различитим врстама класификације специјалних речи бави се део опште теорије терминословља који се назива *типолошко терминословље*.

У трећој глави ауторка подробно разматра сам појам термина (21–31). Између осталог, сажима мишљења терминографа о захтевима које би требало да има тзв. "идеални" термин, што се тиче како његовог садржаја, тако и форме, затим с аспекта граматике и прагматике (25–26). Издваја подробно особине на основу којих се може окарактерисати термин: припадност одређеној области; степен

зафиксирани у одговарајућој научној средини; језичко порекло; хронолошки статус речи; структура итд. (26–31).

Назив четврте главе је *Терминолошка номинација* (31–39) и у њој је највећи део посвећен разматрању *епонима*. Пета глава посвећена је формалном образовању термина и појму терминоелемента (39–46). Ово је уједно и један од најразвијенијих аспеката теорије терминословља. Постоји семантички, синтаксички и морфолошки начин формирања термина. Ради се о посебној врсти деривације која се разликује од творбе других речи у језику (в. 42). Постоје и *терминоиди*: лексеме које још не остварују све лингвистичке захтеве који се очекују од термина и стога још увек немају статус потоњих (43).

Најобимнија глава у монографији тиче се парадигматике термина и подељена је на пет поглавља:

1. Хипонимија термина (46–50).
2. Синонимија термина (51–54).
3. Антонимија термина (54–59).
4. Многозначност термина (60–63).
5. Хомонимија термина (63–68).

Разматрајући сваки од ових парадигматских односа, ауторка се користи примерима из области корективне педагогике. Садржај овог поглавља углавном не одступа од онога што је већ познато у лексикологији. Истакли бисмо само чињеницу да је разматрање парадигматских односа умногоне и филозофски проблем. На пример, односи термин–значење–појам могу се тумачити на различите начине, који иду и до тога да семантички опис термина и не треба да буде предмет изучавања лингвиста, већ представника одговарајућих специјалних области у којима се тим терминима оперише.

У следећој глави ауторка подробно разматра начине на који се термини мењају, како на плану садржаја (68–72), тако и на плану израза (72–76). Ово она прегледно илуструје примерима у табелама (70–71, 74).

У осмој глави разматра се варијативност термина (76–83). Неки аутори били су заступници идеје изоморфног устројства терминосистема и Сложењикина такву тачку гледишта сматра идеалистичком, прихватајући схватање према коме је терминолошка варијативност објективно стање система специјалних знакова. Постоји низ разлога зашто долази до варијативних процеса и ауторка их своди на следеће:

1. Постојање ауторског концепта посматрања и тумачења одређене лексеме (потенцијалног термина).
2. Различит ниво компетенције носилаца специјалног знања и разни методолошки поступци различитих научника или научних школа.

3. Стални развој науке и технике.
4. Тежња да се појава коју је потребно терминологијом посматра, а тиме и термилошки квалификује с ослањањем на њене интегралне особине.
5. Могућност различите категоризације стварности.

У глави о компресији термина (83–90), између осталог, подробно се описују разне врсте абривијатура. *Когниција термина* је назив десете главе монографије (90–95), у којој се излажу етапе формирања термина (терминообразовања). Ради се, у ствари, о реконструкцији когнитивних процеса и механизма терминообразовања, полазећи од полазишног стимулуса с једне и новосазданог (од стране научника) термина с друге стране. Процес се састоји из 11 различитих корака који су у овој глави подробно објашњени и на крају (95) и прегледно представљени.

Последња глава монографије је *Дидактика термина* (95–101). Овде ауторка предлаже посебну врсту предаје знања која би могла да се примени у методологији наставе, а која је заснована на дедуктивном методу. Наиме, појмовну структуру било које сфере знања могуће је представити у виду таксономског стабла, на чијем врху се налази лексема најуопштенијег садржаја, а гране су конкретнији термини. Могућност састављања ових *хиперонимских стабала*, како их ауторка назива, непосредно је повезана са реализацијом у настави – методолошког принципа прегледности. Визуелни прикази помажу да се детаљније усвоји уџбенички материјал, захваљујући укључивању у процес памћења оптичких зона у мозгу. Овај свој предлог ауторка је илустровала методолошким поступком објашњавања ученицима лекције *Фонетски процеси*. Назив ове теме уједно је и врх хиперонимског стабла (98) које она предлаже као почетно и основно у настави и методологији предавања ученицима дате лекције.

На крају, велику вредност монографије видимо у обимном списку литературе из области терминословља, који се састоји из 227 јединица (102–114).



Руџица ЛЕВУШКИНА
(Београд, Србија)
Ružica LEVUŠKINA
(Belgrade, Serbia)